

cor mortali aliquo crimine inquinatum habens? indigne recipis et quasi alter Herodes, dum ad Christum recipiendum et adorandum accedis, quantum in te est, illum interimis. O peccator, ait S. Chrysostomus, *cave, ne Herodi efficiaris similis; et dicas, ut ego veniens adorem eum; cumque veneris, interinere coneris. Hujus enim similes sunt, qui indigne abutuntur communionem mysterii* (in cap. 2 Matth.). Ne ergo Herodi sitis similes, emulamini pios reges Magos, qui in Christum credunt, ad Christum vadunt et Christum adorant; cum ipsis in Christum firmiter credite, ad Christum forventer properate, Christum reverenter adorate et cum ipsis in cœlo æternum regnabit. Amen.

DE SANCTO ANTONIO ABBATE

CONCIO UNICA.

*Bonum certamen certavi, cursum consummavi,
fidem servavi* (2 Timoth. 4).

Sicut firmamentum, seu cœlum sidereum, suis emicat astris, ita Ecclesia, quæ est cœlum mysticum, sanctis suis, tanquam tot sideribus fulget; ideo sicut in cœlo stellato nonnulla aliis rutilantiora et fulgentiora habentur sidera; ita et in mystico Ecclesiæ cœlo quidam inveniuntur viri sanctitate speciali præcipientes, qui excellentiori lumine splendent et qui, veluti sidera portentosa, virtutum, miraculorum et meritorum suorum radiis universam Ecclesiam illuminant et mirabiliter illustrant. Inter fulgentiora hæc orbis ecclesiastici lumina, omnium plane judicio, recensendus sanctus Antonius Abbas ex Ægypto oriundus, qui adhuc juvenis, magnas quibus fruebatur divitias

pauperibus distribuit et mundo valedicens, in vastam secessit eremum, ubi extitit flagellum dæmonum, fidei propugnaculum, norma virtutum, monachorum patriarcha, sanctitatis prodigium, splendor vitæ eremiticæ, et ut paucis multa complectar, ibi pugnavit fortiter contra spiritualia nequitiae, cucurrit feliciter in via perfectionis et fidem usque ad mortem servavit et propagavit: *bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi*. Quod, quam verum sit, ex dicendis patebit. Ave.

Sanctus Paulus apostolus, ut coronam justitiæ et gloriæ obtineret, certavit, cucurrit et credidit. Certavit divus Paulus contra tartareas potestates, quæ illum insectabantur et adversus angelum satanæ qui illum colaphizabat: *bonum certamen certavi*. Cucurrit etiam divus Paulus per semitas justitiæ et per arctam omnium virtutum viam: *cursum consummavi*. Ipse demum innumeris hostium et persecutionum jactatus fluctibus, fidem illasam et perfectam servavit: *fidem servavi*. Miror Doctorem gentium pugnantiem, currentem et credentem; jam vero est etiam, quod quisque miretur S. Antonium, qui gloriosissime pugnavit, cucurrit et credidit: *pugnavit* sanctus ille Abbas contra dæmones sibi infensissimos, de quibus triumphavit; *cucurrit* per vias innocentiae, penitentiae et charitatis, a quibus nunquam declinavit; *credidit* tandem fide viva et generosa, cui usque ad mortem firmiter adhesit. Sanctus Antonius Christi athleta, discipulus et testis extitit; ut Christi athleta strenue contra dæmones decertavit; ut Christi discipulus, jucunde in altioris perfectionis via cucurrit et ut Christi testis, fidem ejus usque ad finem firmissime sectatus et testatus est. Antonius pugnavit et ejus certamen fuit gloriosum: *bonum certamen certavi*. Antonius cucurrit et ejus cursus fuit perfectus: *cursum consummavi*. Antonius credidit, et ejus fides fuit admirabilis: *fidem servavi*. Videamus 1. *ejus certamen*, quod fuit gloriosum; 2. *ejus cursum*, qui fuit perfectus; 3. *ejus fidem*, quæ fuit admirabilis.

I PARS.

Sancti Antonii certamen fuit gloriosum.

Sanctus Antonius adhuc juvenis, audiens legi in Ecclesia hæc verba ex Evangelio sumpta: *si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes et da pauperibus* (Matt. 19, 21), tamquam hæc sibi dicta essent, vendita re familiari, pecuniam omnem pauperibus distribuit, et relictis parentibus, desertum ingressus est, *in quo*, ut ait sanctus Vincentius Ferrerius, *aliud non egit, nisi pugnare cum diabolo* (ser. de S. Ant.). Certamen autem ejus fuit gloriosum, quia contra dæmones certans, 1. eorum artes detexit et declinavit; 2. eorum ferocitatem contempsit et delusit; 3. eorum potentiam confregit et debellavit.

1. Dæmon, ut ait D. Hieronymus, *mille habet nocendi artes*; est hostis infestus et versutus, qui semper insidiosè agit; est serpens malignus, qui tortuose incedit; est *negotium perambulans in tenebris*, quod dolos parare et insidias moliri non desinit; et, ut ait D. Bernardus, *dæmones sunt rectores tenebrarum harum astutissimi versutia et malitia diabolice fraudis* (ser. 3 in ps. *Qui habitat*). Suas omnes artes adduxisse et insumpsisse videtur veterator satanas, ut juvenem atletam Antonium a solitudine expelleret et ad peccatum pertraheret; nunc enim ei in memoriam revocabat paternos laros et pingue patrimonium, quod abdicaverat; nunc ei innoxias proponebat voluptates, quibus legitime et absque ullo propriæ salutis detrimento frui poterat; nunc horrorem vitæ solitariae, necnon moralem in solitudine diu perseverandi impossibilitatem inculcabat; aliquando aurum et argentum in itinere, quo transiturus erat, disseminabat: interdum sub formosæ mulieris specie ei se manifestans, illum ad luxuriam allicere conabatur, et interdum sub pietatis specie ei ad propria redire inspirabat, ut scilicet sororis juveniculæ in sæculo degentis educationi incum-

beret. O quales dæmonis fraudes! quibus tamen non decipitur Antonius. O dæmon versutissime, tuis artibus deciperetur, tuisque caperetur laqueis juvenis hic athleta, si te tuasque fraudes non agnosceret; ipse vero, divino illustrante lumine, dolos tuos aperit, artes detegit et fraudes eludit: videt quid portendas, cum mundi voluptates, bona temporalia, sororem derelictam, aliaque peccati incitamenta proponis; ideo cor ejus nec amore mollitur, nec compassione movetur, nec ambitione pulsatur, nec voluptate trahitur, nec omnibus tuis artibus a sancto proposito eremum inhabitandi et Deo serviendi avertitur. Ultima et subtilissima dæmonis fraus est, inquit S. Fulgentius, se victum fateri, ad hoc ut per superbiam dejiciat, quos aliis vitiis debellare nequivit: *evidentibus vitiis provocat, in quibus, si palam superetur, illico superbiam perniciosissime jaculatur; se victum demonstrat, ut vincat* (ep. 3 ad Proban). Hujus fraudis oblitus non est dæmon respectu sancti Antonii; hoc usus est stratagemate, ut eum debellaret; postquam enim alias dæmonis fraudes detexit et vitavit Antonius, apparuit ei fraudulentus ille hostis dicens: *ego sum fornicationis micus, ego multimode adersus omnes adolescentes turpitudinis arma suscepti; innumeros ad libidinem allexi: nec quisquam, te excepto, laqueos meos declinare valuit, te unicum mei victorem fateor: vicisti, Antoni, vicisti*. O malignam tenebricosi illius spiritus artem! o fraudulentam Satanae tentationem! quam non secus ac alias detexit et declinavit Antonius. De B. V. Maria dixit Clemens Alexandrinus (*adhort. ad gent.*), quod *serpentis serpens femina* extiterit, quia tartareum serpentem decepit et vicit; similiter de sancto Antonio dicendum videtur quod fuerit *serpentis serpens vir*; dum enim demon serpentis, qui erat *callidiôr cunctis animantibus terræ*, indolem et artes induit ut Antonium deciperet, illius serpentis serpens fuit Antonius, quia serpentina et cœlesti sua prudentia serpentis infernalis artes, dolos, fraudes et omnes machinationes sapienter detexit et gloriose declinavit. Ad hæc gloriosum etiam extitit Antonii certamen, *quia dæmonis ferocitatem contempsit et delusit*.

2. Ferocissimus et sevisissimus Satanas tanta rabie adversus homines fertur, ut eos omnes occideret, omniaque ad usum eorum creata pessumdaret, nisi a Deo Optimo Maximo cohiberetur, ejusque foritas mitigaretur ac potestas ligaretur: *futurum est*, inquit Basilus Selencus, *ut omnia funditus pereant, nec quidquam reliquum sit non demonum violentia convulsam, nisi inexpugnabili Dei manu muniatur* (or. 24). Hanc dæmonis sevitiam et ferocitatem manifestat sacer Textus, cum illum leoni et urso comparat: *leo rugiens et ursus esuriens princeps impius* (Prov. 28, 15). Nil crudelius et ferocius leone rugiente et urso esuriante, ac nil etiam ferocius dæmonibus, qui ut suam exerent feritatem, nonnunquam sub leonem, ursorum et aliorum animalium silvestrium figuris S. Antonio apparuerunt; fingebantque se velle eum vorare, ut ei timorem incuterent, illumque e solitudine expellerent. Quorum tamen dæmonum sic transfiguratorum et in belluinas figuras apparentium feritatem sanctus juvenis irrisit et solo crucis signo has larvas dissipavit. Pueri et stolidi larvas timent, quibus sapientes nullo modo commoveri solent, quin potius iis ad risum provocantur: sic S. Antonius, qui a sancto Athanasio *vir sapientissimus* vocatur, infernales has larvas et inania illa spectra non metuebat, quin potius ea irridebat et ita contemnebat, *ut illis exprobraret imbecillitatem* (Breviar. Rom.). Alphonsus rex, ut refert Æneas Sylvius, rogatus quisnam foret homo liber? respondit, hunc esse virum sapientem, qui nihil timebat.

..... sapiens sibi que imperiosus,

Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent.

Antonius fuit quidem vir ille sapientissimus, quem nec dæmonum facies combustæ, nec spectra quæ oculis ejus objiciebant, nec terrificæ leonum, ursorum, luporum, aliorumque brutorum figuræ quas sumebant, nec aliud quidquam terrere potuit; quin contra, in Domino confidens et dæmones et omnia eorum terricula contempsit. Fuit ergo gloriosus Antonii certamen, quia dæmonum ferocitatem contempsit ac delusit; fuit etiam gloriosum, quia dæmonum potentiam confregit et debellavit.

3. Portentosa est dæmonis potestas et fortitudo, quam describens Job, ait: *reputabit enim quasi paleas ferrum et quasi lignum putridum, vis: non fugabit eum vir sagittarius; et tandem concludit, dicens: non est super terram potestas, que comparetur ei* (41, 19). Potestas tamen ejus est sub potestate, seu divinæ subordinata omnipotentiae, et licet nobis nocere incessanter expetat, tantum nocet, quantum Deus permittit et nil amplius. Unde D. Gregorius ait: *dæmonem a semetipso voluntatem habere, sed potestatem a Deo*; iniqua enim sua voluntate nocere continue appetit; Deus autem nocendi potestatem temperat et juxta beneplacitum suum ei impertit: dæmoni ergo cum Deus permiserit suam in B. Antonium exercere potestatem, eam inique exercuit, tum fœda in ejus imaginatione excitando phantasmata, tum horrendas oculis ejus objiciendo figuras, tum flagellis eum cruentando, tormentisque ita gravibus eum afficiendo, ut, teste Divo Athanasio, *universa hominum tormenta superarent*. In his certaminibus dæmonum potentiam perculit et de illis gloriose triumphavit Antonius, adeo ut nec minis, nec terroribus, nec flagellis, nec gravibus quibusque tormentis ab eo vel minimum consensum ad peccatum extorquere valuerint. Sicut enim de nobis triumphant dæmones, cum malignis eorum tentationibus nostrum præbemus consensum; ita et nos de iis triumphamus, cum perversis eorum suggestionibus resistimus et consensum negamus. *Quoties eis resistimus, toties eos superamus* (S. Bern.); ideo cum divus Antonius dæmonibus constanter resisterit, de iis triumphasse certum est. Imo, si sic loqui fas est, eos juvenis hic athleta interemisse videtur. *Dæmones*, inquit sanctus Gregorius, *debemus interimere* (ho. 8 in Ps. 100): qui fieri potest, ut interimantur spiritus illi cœlestes, qui immortales sunt? scimus, factum esse prælium magnum in celo, in quo *Michaël et angeli ejus præliabantur cum dracone* (Apoc. 12), attamen in illo prælio, in quo innumeri ex utraque parte decertabant milites, nullus perit; quia angeli, sive boni, sive mali, immortales sunt, ac proinde interimi nequeunt: Deus ipse, qui est omnipotens, angelos quidem annihilare posset, interimere non posset; ut

quid ergo D. Gregorius ait, quod *debemus interimere daemones*? Doceat nos sanctus ille pontifex, quomodo hi spiritus tenebrarum interimantur? *Tunc*, inquit, *interitus illorum est, si nos non peccamus*: cum enim in omnibus, quæ daemones adversus nos ineunt, certaminibus hoc solum appetant, ut nos peccemus, atque per peccatum spiritualem animæ nostræ mortem inferant; de iis triumphamus, eosque quasi interimimus, cum pravæ eorum voluntati resistentes, a peccato abstinemus; sic S. Antonius victor et debellator fuit dæmonum, eos vicit, deiecit et quasi interemit, quia nec in minimo malignis eorum suasionibus consensit. Unde de ipso merito dicitur quod de Job prædicat Tertullianus: *quale in illo viro feretrum Deus diabolo extruxit! quale vexillum de inimico suo extulit! (de patient. 14)*. In Antonio enim mortem, feretrum et tumulum diaboli Deus extruxit, quia sanctus hic athleta dæmonum potentiam ita enervavit, infregit et quasi pessumdedit, ut ipsis factus sit formidolosus, ejusque triumphum tam præclari evasere, ut ex omnibus orbis terrarum partibus homines properaverint, ad videndum hunc Christi atletam, hunc dæmonum debellatorem: *totius orbis homines ad eum confluebant et universarum gentium varietas bellicosissimum contra daemones virum conspiciere gestiebant* (S. Athan.). O quam gloriosa Antonii certamina! e converso quam nobis ignominiosa quæ daemones adversus nos ineunt prælia! Certavit Antonius, certamus et nos; triumphavit ille de dæmonibus, malignis eorum suggestionibus nullum consensum præbens, et de nobis triumphant dæmones, cum tentationibus eorum dejicimur et ad peccatum trahimur. Heu! quot de nobis dæmon victorias retulit? quot trophæa erexit? Audiamus hodie sanctum Antonium hortantem fratres suos ad viriliter contra dæmones pugnandum; contemplemur hunc atletam acriter contra tartareas potestates decertantem et ejus exemplo ad prælium audacter ineundum accendamus. Tunc dæmones vincimus, cum eis resistimus; itaque cum ad malum nos provocant, eis fortiter resistendum est: *resistite diabolo et fugiet a vobis* (Jacob. 4). Ut gloriosius de eo triumphemus, hortatur nos

divus Augustinus, ut caput ejus calcemus, seu ut suggestionibus ejus ab ipso principio resistamus: *si diabolus calcaneum tuum observat, tu caput illius observa; caput illius est initium malæ suggestionis; quando incipit malâ suggerere, tunc repelle, antequam surgat delectatio, et sequatur consensus*. Ut autem facilius de dæmone triumphemus, auxilium imploremus S. Antonii, qui gloriose contra dæmones decertavit et qui feliciter in via perfectionis cucurrit: *cursum consummavi*.

II PARS.

S. Antonii cursus fuit perfectus.

Impii in præsens per spatiosam superbiam, voluptatum et omnium vitiorum viam currunt et recta ad tartarum pergunt: *spatiosa est via quæ ducit ad perditionem; et multi sunt qui intrant per eam* (Matt. 7, 13). S. autem Antonius a spatiosa et tenebrosa peccatorum via recedens, arctas et sanctas justorum semitas incessit, ejusque cursus sanctus evasit et perfectus, quia cucurrit 1. per viam pœnitentiæ; 2. per viam humilitatis; 3. per viam charitatis.

1. Duæ sunt viæ, una justorum, altera peccatorum, una æquitatis et altera iniquitatis. Via peccatorum lata est et spatiosa; via vero justorum, qua itur ad cœlum, arcta et angusta: *quam angusta porta et arcta via est quæ ducit ad vitam!* (Matt. 7, 14). De regibus Magis narrat sacer textus, quod postquam Christum adoraverunt, *per aliam viam reversi sunt in regionem suam*; cur non per eandem, verum per aliam viam ad propria revertantur? Respondet sanctus Cyprianus, hoc ad nostram factum esse instructionem, ut scilicet advertamus, quod *per vias latas itur ad infernum, per arctas vero et difficiles reditur ad superos* (serm. de stel. et mag.): cum enim per libertatem et voluptatem corruiisset Adam, ac simul cum ipso nos omnes in peccatum atque in omnem concupiscentiam labamur,

hinc omnium horum remedium aptius haud habetur, quam arcta poenitentiae et mortificationis via incedere, ut contraria contrariis curentur. Unde S. Barlaam, ut refert divus Damascenus, Josaphat regi dixit: viam ad vitam esse *martyrium, vel sanguinis, vel poenitentiae* et mortificationis. Hoc autem ultimum, poenitentiae scilicet martyrium sibi indixit S. Antonius, hanc suscepit viam: ab adolescentia enim in desertum secessit, ubi usque ad centesimum quintum vitae suae annum, seu usque ad mortem omnis poenitentiae et mortificationis viam tenuit. Non ibi molibus vestiebatur, non delicatis vescebatur cibus; ibi sacco indutus, humi jacebat, medicis solum pane victitabat, sola aqua sitim extinguebat, saepe biduum cibo abstinebat et nunquam ante solis occasum cibum sumebat. Vigiliis multis, laboribus plurimis, orationis continuæ, aliisque durioris mortificationis operibus indesinenter vacabat, et ut loquitur S. Athanasius, *hic fide, vigiliis et jejuniis corpus omne vallabat*. In via qua ad cælum pergimus, insidias nobis parant salutis nostræ inimici; insidiatur mundus, insidiatur caro, insidiatur dæmones; ut autem Antonius recta ad cælum iret et ab animæ suæ hostibus non retardaretur, vigiliis, jejuniis et omnibus poenitentiae operibus, tamquam muris fortissimis, vel tamquam clypeis se vallavit: *vigiliis, jejuniis corpus omne vallabat*. Ecce arctam poenitentiae viam, qua incessit Antonius, qua quidem omnes incedere deberent: vitanda lata via voluptatum illicitarum et arripienda est via mortificationis et poenitentiae: *omni studio lata seculi vitanda est, quæ ducit ad mortem; at vero omni cordis desiderio via angusta, quæ ducit ad vitam, adeunda est et appetenda* (S. Aug. de trip. habit. 4). Felicius est per asperum iter ad regnum, quam per amœnum planumque ad supplicium duci: ideo quicumque æterna gaudia appetit, per asperam poenitentiae viam incedit cum S. Antonio, qui cucurrit viam poenitentiae, ac etiam viam humilitatis.

2. Hic in terris tot sunt viatores, quot homines, quia omnes in via sumus, qua ad patriam pergimus; humilitas autem, quæ est fundamentum perfectionis, est etiam via salutis; hæc est via securi, qua incedere debemus, si ad regnum cœ-

lorum pervenire cupiamus; non enim superbi, sed humiles ad cælum elevantur: *qui se humiliat, exaltabitur*. Excelsum et sublime est regnum cœlorum, et ad illud iter per viam humilitatis: *excelsa est patria, humilis est via* (S. Aug. in Ioan.). Hæc est sapientia cœlestis et mundo paradoxa; verissima tamen, quia certissimum viam ad gloriam esse fugam gloriae, et amorem humilitationum; nam, ut docet Spiritus Sanctus, *gloriam præcedit humilitas*. O quam pauci hanc norunt sapientiam! quam pauci per viam humilitatis incedere volunt, ut ascendant ad regnum cœlorum! hos inter paucos unum demiror Antonium, qui per securam humilitatis semitam perfectissime incessit. Quanto sanctior, tanto melior erat; et quanto ab aliis pluris fiebat, tanto se magis contemptibilem et despiciabilem reputabat: *non est magnum*, inquit D. Bernardus, *esse humilem in abiectione: magna prorsus et rara est virtus humilitas honorata* (de grad. humil.); talis autem extitit Antonii humilitas, qui tunc in altam humilitatis abyssum profundiùs descendebat, cum ab imperatoribus epistolæ accipiebat, cum a philosophis etiam gentilibus invidiebatur et cum ab omnibus colebatur, nec non *Magnus* prædicabatur. Noverat sanctus Antonius quantum juretur humilitas; ipse namque narrat: *vidi cunctos inimici laqueos super terram expansos, suspiransque agebam; quis superabit illos? dictumque est mihi; humilitas eos superabit*; multos quidem laqueos Antonio tetenderat satanas, a quibus se extricavit, vel potius ab iis capi nequivit, quia tuta et segura humilitatis via incessit. *Episcopus atque presbyteris, quasi humilitatis discipulus, ad obediendum caput submittebat* (S. Ath.). Cum ab ipso petisset Martianus militum præfectus, ut filiam suam a dæmone liberaret, *negavit a se, quia peccator esset, oportere auxilium sperare*. Timebat humilis Antonius, ne Pergamus vir ditissimus sublato post mortem ejus corpore, in illius honorem Ecclesiam fabricaret; propterea charissimos filios enixe rogavit, ut corpus ejus in loco abscondito et hominibus seculi penitus ignoto, sepelirent: *et illud, inquebat, custodite mandatum, ut nemo præter vestram dilectionem, locum tumuli mei*

noverit (Spond.). Alia multa humilitatis ejus ab historicis referuntur testimonia, quibus humilitatis via incedere docemur, ut ad cœlum sublevemur. Non arrogantiae, sed humilitatis profundè tenenda est via: *pergite viam sublimitatis pede humilitatis* (S. Aug.). Deus superbis resistit; eosque odio habet. *Abominatio Domini est omnis arrogans* (Prov. 6); ideo cavete, ne in vobis sit pes superbiæ, ne incedatis per viam arrogantiae; viam humilitatis incessanter ambulate sicut B. Antonius, *qui etiam incessit et cucurrit per viam charitatis*.

3. Omnium viarum, quibus ad cœlum itur, perfectissima et præstantissima est charitas; hæc est excellentior illa via, quam Corinthiis patefaciebat D. Paulus dicens: *adhuc excellentiorem viam vobis demonstro* (1 Cor., 12), idest, ut explicat Hugo cardinalis, *charitatem, quæ inter omnes virtutes est melior via eundi ad quietem æternæ beatitudinis*. Hac autem via perfectissime incessit S. Antonius, qui quidem omnibus floruit virtutibus, ac præcipue ardentissima erga Deum charitate. Unde D. Athanasius de illo ait, quod fratrum cellas lustrare soleret, in quibus instar ingeniosæ cujusdam apis mel earum virtutum, quæ in singulis magis rutilabant, studiosè colligebat; ab uno humilitatem, ab alio patientiam et ab alio obedientiam ediscebat; unius continentiam, alterius vigilantiam et alterius lenitatem adnotabat; præcipue vero charitatem, quam solícite in corde suo servabat, *omniumque vicariam erga se retinens charitatem, ad sedem propriam regrediebatur* (S. Athan.). Tanta Antonii erga Deum fuit charitas, ut, non quia eum timebat, sed quia eum amabat, omnia perageret. *Perfecta charitas foras mittit timorem*, inquit S. Joannes (1 ep. 4); quæ verba explicans D. Augustinus ait: *timor servus est charitatis. Ne possideat diabolus cor tuum; præcedat servus in corde tuo et servet venturæ domine locum; fac vel timore pœnæ, si nondum potes amore justitiæ: veniet domina et servus abscedet, quia charitas consummata foras mittit timorem* (ser. 1, de verb. apost.). Ad perfectam autem et consummatam hanc charitatem pervenerat Antonius, qui non ex timore iudiciorum Dei, verum ex ejus ardentissimo amore omnia opera-

batur. Unde S. Ephrem sic eum loquentem inducit: *ego non amplius timeo Deum, sed diligo; nam dilectio foras mittit, expellitque timorem* (S. Epiph. in Apoph.). O magnam Antonii charitatem! ipse minime delectatus in semitis impiorum, ferventissime per viam charitatis cucurrit. O utinam omnes eadem incederent via! *Videte itaque fratres, quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes. sed ut sapientes* (Eph. 3, 15); quasi insipientes ambulant, qui iniquitatis viam tenent et qui peccatis se illaqueant; caute et sapienter ambulant, qui er charitatis et amoris Dei viam incedunt; hæc est via, in qua ambulandum est: *ambulate in dilectione*, inquit D. Paulus; seu, ut explicat Hugo cardinalis, *proficite in dilectione, quia dilectio est via optima, in qua viator non debet stare, sed semper pergere*. Currite ergo per viam charitatis cum D. Antonio, cujus cursus fuit perfectus; *et cujus etiam fides fuit admirabilis*.

III PARS.

S. Antonii fides fuit admirabilis.

Nulla majores divitiæ, nulli thesauri, nulli honores, nulla hujus mundi major est substantia, quam fides catholica, quæ peccatores homines salvat, cæcos illuminat, infirmos curat, fideles justificat, justos augmentat et in æternâ hereditate cum sanctis angelis collocat (S. Aug. de verbis Dom.). Hanc fidem, quæ ubique est mirabilis, in S. Antonio demiror, qui habuit 1. fidem operantem; 2. fidem generosam; 3. fidem honoratam.

1. Fidem sine operibus mortuam esse constat; *fides sine operibus mortua est* (Jac. 2, 20); sicut enim mortuum est corpus, cum ab eo separatur anima, ita et moritur fides, cum a sanctis operibus sejungitur: *mortua fides est*, inquit S. Bernardus, *quæ non operatur ex charitate* (ep. 42). Sicut corpus mortuum verum est corpus, etiamsi ab anima separaretur;

ita et fides, licet a charitatis operibus sejuncta, permanet vera fides, perfectamque fidei rationem sortitur; at fides inanima dicitur, mortua et cadaverosa; *quid est fides, quae non operatur, nisi cadaver exanime* (s. 24 in *Cant.*). O quot fide illa mortua et exanima religionis christianae mysteria credunt et confitentur! quot credunt et non operantur! S. Antonii fides non fuit inanis, otiosa et inanima; credidit et mirabilia operatus est in vita sua. Antonii fides in toto terrarum orbe praedicabatur et ipse ab omnibus aevi sui fidelibus, velut columna, propugnaculum, speculum et regula fide inspiciebatur; quapropter Ariani, ut ad suam sectam fideles adducerent, Magnum Antonium eadem cum ipsis sentire fraudulenter finxerunt; qua de re a S. Athanasio aliique episcopis certior factus, relicta solitudine Alexandriam adivit; ubi de catholica fide quam sectabatur, palam verbis, operibus et miraculis specimen edidit; quo, ut affirmat S. Athanasius, innumeri gentiles ad fidem sunt conversi, catholici in fide sua sunt confirmati et haeretici confusi. Deum aliquando sic affatus est S. Antonius: *Domine, cupio salvari; quo facto salutem consequar?* (S. Epiph. in *Apoph.*). Ei autem ostendit Deus hominem nunc orantem et nunc laborantem: audivitque Angelum dicentem: *sic fac et vives*; quasi diceret: o Antoni, ut salveris, non solum credenda sunt speculative fidei mysteria, verum ita credenda sunt ut orationi vaces; ita credenda sunt, ut sanctis operibus incumbas; fides tua non debet esse desidiosa, sed operosa. O praecelaram doctrinam! itemque o docilem et fidelem discipulum Antonium, qui orationi plerumque vacabat et cum ab oratione cessabat, charitatis operibus erga fratres et filios spirituales assidue incumbebat, et interdum Alexandriam adibat, ut pro Christi fide propaganda laboraret: ibi enim Christi confessores et fideles in carceribus detentos invisibat: eos ad fortiter pro fide catholica decertandum hortabatur, illos ad tyrannorum et praesidium tribunalia comitabatur, consolabatur moestos, titubantes in fide confirmabat, omnesque fideles variis charitatis officiiis prosequabatur. Ecce fidem vere operantem. *Fides autem Sancti Antonii fuit etiam generosa.*

2. Tanta Arianorum furebat persecutio tempore S. Antonii, ut fidellium alii tormentis cedentes fide caderent, et alii, ut vitarent supplicia, andra incolerent. Multi trepidantes, nec de se satis fidentes, ad solitaria et recondita loca fugiebant; multique a vera religione desciscentes, ut vitae suae consularent, haeticorum dogmata profitebantur. Ita vero generosa erat sancti Antonii fides, ut martyrii lauream ambiens, supplicia non timeret, et armatam haeticorum rabiem nullatenus fugeret; quin contra, ut ipse moriens confessus est, eos continue insectabatur, nec quidquam iis pacifice loquebatur: *scitis ipsi, quod nullus cum eis pacificus sermo aliquando fuerit propter eorum pravam voluntatem et pertinax contra Christum bellum* (S. Athan.). Carnificum tormenta non timebat Antonius, imo optabat; pro Christi fide mori non recusabat, potius ambiebat; *multumque contristabatur*, inquit S. Athanasius, *quia volenti pati pro nomine Christi, martyrium non dabatur*. O vere generosam S. Antonii fidem! quae adhuc generosior apparet, quia non solum tyrannos non timebat supplicia nec fugiebat; verum et iudices ad ipsum pro Christi fide cruciandum provocabat; cum enim exorta Alexandriae gravi persecutione christiani et ipsi monachi fugerent et latitarent, Antonius martyrii cupidissimus, alios palam exhortabatur ad palmam et ipse candida indutus veste ex eminenti loco procedentem iudicem suo provocabat aspectu. Unde, *si homines generosos semper et ubique fortiter agere decet* (Procop. 8 de *Geb.*), quis Antonium generosum esse neget, cum pro Christi fide decertare et mori semper et ubique paratus fuerit? generosissima quidem ejus fides extitit, atque *habuit etiam fidem honoratam*.

3. Ariani qui contra fidem catholicam blasphemabant, eam in Antonio venerabantur; quippe qui alios catholicos apprehendebant, carceribus mancipabant, variis modis cruciabant et crudeli morte plectebant; Antonium vero, qui omnis generis supplicia et ipsam mortem pro Christi fide pati optabat, amabant, aestimabant et plurimum venerabantur. *Tanta est sanctitas christianae religionis*, inquit V. Beda, *ut eam plerumque, qui foris sunt generationi habeant*; quod revera compro-

batum est in B. Antonio, ejus fides ita sancta, perfecta et omnibus numeris fuit absoluta, ut Arianos aliosque hæreticos ad tanti viri venerationem coëgerit. Eum veneratus est Constantinus Augustus: eum venerati sunt ejus liberi Constans et Constantinus; qui frequentibus eum literis honorabant; eum tamquam fidei jubar et propugnaculum venerati sunt sui temporis episcopi et omnes Christi fideles; eum tandem cum catholicis venerati sunt ipsi hæretici. Quod mirum vero, eum potissimum Deus honoravit; hic fidelis Dei servus usque ad mortem in fide perseveravit et ideo a Deo honoratus et coronatus est: *esto fidelis usque ad mortem et dabo tibi coronam vite* (Apoc. 2, 10). *Fidem servavi*, inquit D. Paulus, *in reliquo reposita est mihi coronam justitiæ* (2, Tim. 3). Paulo, qui fidem servaverat, Deus gloriæ et justitiæ coronam dedit: ecce quomodo a Deo honoratus est. Sanctus autem Antonius, quia fidem servavit, et a Deo et ab hominibus fuit honoratus. Unde dicere poterat: *fidem servavi*; ideo honoraverunt me imperatores: *fidem servavi*; ideo honoraverunt me prælati et omnes fideles: *fidem servavi*; et ideo honoraverunt me ipsi hæretici et fidei catholicæ adversarii: *fidem servavi*; et ideo honoravit et coronavit me Deus in cælo: *in reliquo reposita est mihi coronam justitiæ*. O fratres, fidem operantem et generosam servate et vos usque ad mortem, ut coronam gloriæ percipere mereamini. Certavit Antonius adversus dæmones, pugnate et vos genere adversus tartareas illas legiones. Cucurrit Antonius per omnis virtutis viam: sic et vos per arctam perfectionis viam currite, ut comprehendatis: credidit tandem Antonius; credite et vos fide operante, generosa et constante, ut coronam gloriæ obtineatis: *esto fidelis usque ad mortem, inquit Deus, et dabo tibi coronam vite*. Non sufficit ad obtinendam gloriam aliquamdiu credidisse fide operante et generosa, usque ad mortem credendum est, usque ad mortem opera fidei congruentia perficienda sunt et usque ad mortem pro Christi fide strenue pugnandum: *esto fidelis usque ad mortem et dabo tibi coronam vite*. Triplex animæ fidelis datur corona, inquit S. Bernardinus (in cap. 2 Apoc.), decoris scilicet, honoris

et amoris. Ei datur corona decoris: *corona aurea super caput ejus*. Ei conceditur corona honoris: *gloria et honore coronasti eum*. Et tribuitur corona amoris: *posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso*. Heu! si ad adipiscendam transitoriam coronam tot ineuntur certamina, quanto magis pugnandum, currendum et credendum est, ut honorificæ et æternæ in cælo obtineantur coronæ? *Tolerantia*, inquit Richardus a sancto Victore, *transitoria est, corona æterna; pugna modica, merces immensa; poena levis, gloria incestimabilis*. Pugnate ergo, currite et credite cum sancto Antonio, ut cum illo æternam, immensam et inestimabilem coronam in cælo assequamini. Amen.

DE CONVERSIONE SANCTI PAULI

CONCIO UNICA.

Domine, quid me vis facere? (Act. 9).

Non sine admiratione pluries in sacris adnotavi codicibus, multo magis de impiorum conversione, quam de justorum perseverantia lætari angelos: *dico vobis, quod ita gaudium erit in cælo super uno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, qui non indigent penitentia* (Luc. 15, 7). Sicut enim, inquit Doctor Angelicus (in c. 5 Luc.), *dux in prælio plus eum militem diligit, qui post fugam recessus, hostem fortiter premit, quam eum qui nunquam terga præbuit et nunquam aliquid fortiter fecit*; sic angeli magis lætantur de peccatore, qui postquam, in pugna spiritali decidit, ad arma recurrit, fortiter dimicat, suæ salutis hostes debellat et præterita damna sequentibus lucris reparat,

quam de pluribus justis, qui in perfectionis via languescunt, nec aliquando ardua certamina pro Dei gloria inire portentant. Quale ergo angelis Dei extitit gaudium in conversione divi Pauli, qui quidem a semitis justitiæ deflexerat, verum ad se reversus, pro Christo gloriosissime decertavit, miraculis et virtutibus totum terrarum orbem illustravit, necnon innumeros peccatores ad Deum convertit! Qualis cœlestibus spiritibus infuit lætitia in conversione tanti viri, qui Ecclesiam suo sanguine purpuravit, et qui sua scientia, suo zelo, suisque prædicationibus Doctor gentium, vas electionis, sol mundi, Ecclesiæ jubar, Apostolorum decus et *magister orbis* appellari meruit? Certe in hujus peccatoris conversione gavisus sunt angeli, majusque illorum super eo extitit gaudium, *quam super nonaginta novem justis* (S. Chrys. hom. 17 in Gen.). Gaudeamus, et nos cum cœlestibus illis intelligentiis, ejusque conversionem enarremus. Ave.

Cum Saulus, spirans minarum et cædis, Damascus adiret, ut Christi discipulos apprehenderet, vinctosque in Jerusalem perduceret, appropinquans Damasco, subito circumfulsit eum lux de cœlo et cadens in terram, audivit vocem dicentem sibi: Saule, Saule, quid me persequeris? Ipse autem Christo, quem audiebat et quem persequeretur, dixit: Domine, quid me vis facere? Cui Christus respondit: ingredi civitatem et ibi dicetur tibi, quod te oporteat facere. Paulus autem, qui apertis oculis nihil videbat, ducentibus sociis, ingressus est Damascus; ubi tribus diebus non videns, non manducans, nec bibens remansit, donec ad eum misit Deus Ananiam, qui manus ei imposuit, et accepto Spiritu Sancto, visum recepit, baptizatus est et statim adiit Judæorum Synagogas, in quibus prædicavit Jesum Christum esse Filium Dei. Ecce brevem et compendiosam conversionis divi Pauli narrationem, de qua ut fuse et utiliter disseramus, consideremus 1. ejus principia; 2. ejus perfectionem; 3. ejus circumstantias.

I PARS.

Conconversionis D. Pauli principia.

Cum conversus est divus Paulus, luce cœlesti fuit circumfulsus, Christum audivit et ipse Christo vocanti obtemperavit. Paulus luce cœlesti fuit circumfulsus: *circumfulsit eum lux de cœlo*. Paulus audivit Christum dicentem: *Saule, Saule, quid me persequeris?* Paulus Christo vocanti obtemperavit: *Domine, quid me vis facere?* unde si conversionis ejus principia inquiremus, ea esse dicam lucem, Christum, et ipsum Paulum: 1. lucem illuminantem; 2. Christum eum vocantem; 3. ipsum obtemperantem.

1. In actibus apostolorum habetur, Paulum in conversione sua vidisse et non vidisse. Videbat Paulus; *vidit virum, Ananiam nomine, introeuntem*. Non videbat Paulus: *apertisque oculis nihil videbat*. Quomodo poterat divus Paulus simul videre et non videre? quod dubium facile solvitur ex divo Bonaventura dicente, quod duplex fuit visio in Paulo, una exterior, quæ consistit in oculo corporali; altera interior, quæ sistit in oculo intellectuali; Paulus autem quantum ad visionem corporalem factus est cæcus; quantum vero ad spirituales maxime fuit illuminatus. Cœlestis quædam lux Paulum circumfulsit: *circumfulsit eum lux e cœlo*; illa lux quæ eum circumfulsit, ita fuit admirabilis, ut illum simul et semel excæcaverit et illuminaverit; excæcavit eum in corpore et illuminavit in mente; aut saltem, dum per lucem externam fuit excæcatus in corpore, per lucem internam fuit illuminatus in mente; ut enim ait Doctor Seraphicus, *dum Paulus visum amisit exterius, ipsum accepit interius* (ser. 1 de convers. S. Pauli). Et ut ait divus Augustinus, *Paulus cæcitate percutitur, ut intus illuminetur*. Illa autem lux interius Paulum illuminans, conversionis suæ principium extitit: etenim qui ante conversionem ambulabat ut cæcus et ex igno-

rantia peccabat: *ignorans feci*; superveniente cœlesti luce, errorum suorum tenebras, Evangelii veritatem et fidei christianæ certitudinem novit, ac protinus ex nolente factus est volens et ita ad Christum conversus est, ut subito ex lupi ovis et ex persecutore apostolus factus sit: *Deus e cœlo Paulum illuminans, fecit lupum ovem et persecutorem apostolum* (S. Ephr. de *marj. preg.*). Præcipuum ergo conversionis D. Pauli fuit lux eum illuminans, ac etiam Christus eum alloquens.

2. Postquam lux de cœlo veniens Paulum circumfulsit, ipse cadens in terram, audivit vocem, dicentem sibi: *Saule, Saule, quid me persequeris?* cujus illa vox? Christi utique, qui Saulum monet et corripit: illa autem Christi vox ita potens fuit et efficax, ut ejus iram placaverit, zelum inordinatum temperaverit, eumque penitus immutaverit; *Christus una voce*, ut ait sanctus Laurentius Justinianus, *Pauli emollivit mentem, sedavit furorem, placavit crudelitatem, mutavit propositum, naturam reformavit*. Ferociebat et sæviebat Paulus adversus Christi discipulos; vox autem Christi eum momentis et redarguentis ita potens et fortis extitit, ut eum in ipso furoris æstu totaliter immutaverit: *Saulum ferocientem et sævientem in ipso furoris æstu, sistit, fregit et immutavit* (S. Chrys. in c. 9 Act.). Vox Domini altissimas cœdros confringere valet: *vox Domini confringentis cœdros* (Ps. 28, 5), inquit propheta regius; seu, ut explicat beatus Augustinus, *vox Domini humiliat superbos*, qui ratione suæ superbiæ supra alios homines extolli volunt, sicut cœdri supra alias arbores sublimantur. Saulus ante conversionem, quasi cœdrus ob superbiam videbatur; jamvero vox Christi cœdrum illum confregit et hunc superbum humiliavit: per hanc enim Christi vocem *factus est de Saulo Paulus: hoc est de superbo minimus* (S. Aug. ser. 42 de SS.). Saulus inter Judæos Pharisæorum sectam colebat et Pharisæica inflatus superbia, pro Lege Mosaicâ tanto cum ardore decertabat, ut christianorum hostis infensissimus et impugnator acerrimus existeret; quis autem hanc cœdrum confringere, hunc Pharisæum humiliare,

hunc christianæ religionis hostem vincere et convertere valebit? Christus utique, cujus vox hunc superbum humiliavit et in momento *cor Pauli hostile, sibi subditum, amicum et obsequens effecit* (S. Aug. hom. 14 ex 50). Cum Judæi Christum prehensuri in hortum Gethsemani se contulerunt, ipse duobus his verbis, *ego sum*, maxima licet cum suavitate et humilitate prolatis, eos omnes dejecit in terram: *et ceciderunt retrorsum*. Similiter cum Paulus spirans minarum et cædis adret Damascum, ut Christum et christianos persecuteretur, Christum eum suaviter allocutus est, eumque monuit charitable, dicens: *Saule, Saule, quid me persequeris?* et paucissima hæc verba hunc christianorum persecutorem prostraverunt, hunc superbum dejecerunt, ejusque cor immutaverunt. *In momento cor Pauli hostile, sibi subditum, amicum et obsequens effecit*. Dum vero Christus Paulum allocutus, fuit principium conversionis ejus, *ipse etiam Paulus obediens et gratie Christi obtemperans, fuit conversionis suæ principium*.

3. Conversio est opus Dei simul et hominis; Dei vocantis et juvantis per suam gratiam; hominis vero cooperantis gratiæ et obedientis Deo. Unde in sacra legimus Scripturâ Deum convertere peccatorem et peccatorem se ad Deum convertere: Deus peccatorem convertit: *converte nos Deus salutaris noster* (Ps. 87); et peccator ad Deum se convertit: *convertimini ad me* (Joël, 2). Quomodo Deus peccatorem convertit, si ipse se convertat? et quomodo ipse se convertit, si Deus eum convertat? ipse simul et a Deo convertitur et seipsum ad Deum convertit, conversio ejus est a Deo et ab ipso; a Deo impertiente ei gratiam et ab ipso peccatore cooperante divini gratiæ. Propter quod licet maxima Dei Paulum convertentis fuerit gratia, non autumandum conversionem ejus totam et totaliter fuisse a gratia, fuit simul a gratia et ab ipso Paulo gratiæ divini obediens et cooperante. Verum quidem, inquit Paulus, quod *gratia Dei sum id quod sum* (1 Cor. 15); procul dubio per gratiam factus sum ex peccatore justus et per eam ad Deum conversus; atvero *gratia ejus in me vacua non fuit*. O Paule, quare in te vacua non fuit gratia, per quam ad Deum es con-

lem! tam perfecta ejus fuit conversio, ut ex lupo sævissimo in agnum mansuetissimum sit mutatus. Christus enim, ut ait divus Augustinus, mirabili metamorphosi Paulum, qui rapax erat lupo, in agrum mitem et mansuetum convertit; *Saulum in Paulum, lupum in agnum commutavit* (Ubi sup. ho. 14). Spirabat adhuc minas et cædes Saulus; in Dominicum sæviebat gregem et velut lupo rapax illum vastare cogitabat, cum subito venit lux de celo, quæ circumfulsit eum et protinus ferociens ejus emollitus est animus, sæviens ejus cor mitigatum, sedata crudelitas et Paulus ex lupo in agnum totaliter est immutatus: *Saulum in Paulum, lupum in agnum commutavit*. Alios apostolos miserat Christus, ut essent veluti agni inter lupos: *Ecce ego mitto eos sicut agnos inter lupos* (Luc. 10, 3); Saulus autem erat unus ex his lupis rapacibus, qui Christi discipulos veluti agnos rapiebat; sed Christus, qui novit agnos facere de lupis, sævissimi illius lupi lenivit indolem, rabiem sedavit, mitigavit crudelitatem, naturam reformavit, eumque in agnum innoxium et mansuetum immutavit: *Saulum in Paulum, lupum in agnum commutavit*. O quam perfecta fuit Sauli conversio, qua ex lupo mutatus est in agnum et ex persecutore in prædicatorem.

2. Saulus, qui ex lupina sua indole ad furandum, rapiendum et vastandum Christi gregem inhiabat, hanc sibi innatam fovebat propensionem, omnibus quibus poterat artibus Christi Domini discipulos persequens. *Persecutus sum*, inquit, *Ecclesiam Dei* (1 Cor. 1, 9); quomodo o Paule, sanctam hanc persecutus es Ecclesiam? Non uno solum, est pluribus modis, et supra omnem modum: *supra modum*, ait, *persequeretur Ecclesiam Dei et expugnabam illam* (ad Gal. 1, 13). Quæ verba exponens Doctor Angelicus, ait, quod D. Paulus persequeretur fideles *supra modum*, quia non illos persequeretur solum in Jerusalem, insectabat etiam per totam regionem, neque solum illos persequeretur per se, verum et principes ad illos persequendos excitabat. Unde dicebat D. Hieronymus, quod *videretur Saulus ad vexandum Ecclesiam fuisse a diabolo postulatus* (ep. ad Philem). Audit

sanctus Laurentius Justinianus, Saulum in christianos sævisse, tantoque eos furore persecutum esse, ut nec totus mundus ejus animositatem mitigare potuisset: *si totus insurrexisset mundus, Sauli minime voluisset animositatem flectere* (ser. de convers. S. Pauli). Quod autem totus non potuisset mundus, hoc potuit Christus, qui Pauli furorem lenivit, eumque e persecutore in prædicatorem commutavit: *lupum in agnum, persecutorem in prædicatorem commutavit*. *Positus sum ego prædicator*, inquit D. Paulus. (1 Tim. 2, 7). A quo positus et factus est ille prædicator? a Christo haud dubie qui de persecutore fidelium eum in prædicatorem zelantissimum convertit. Miserat Christus alios apostolos in universum terrarum orbem, ut omnibus hominibus Evangelium prædicarent: *prædicare Evangelium omni creaturæ* (Marc. 16, 15); iis autem concionatoribus Saulum adjunxit, quem ex persecutore prædicatorem effecit celeberrimum, qui, ut ait S. Chrysostomus, brevi tempore totum fere terrarum orbem ad Christi fidem suis prædicationibus attraxit: *Paulus, cum modico tempore prædicaverit, totum attraxit terrarum orbem*. Paulus quasi abortivum se esse arbitrabatur; vilis et abjectus ab hominibus videri et æstimari ambiebat: tanto tamen cum zelo, tamque efficaciter Romanis, Persis, Medis, Parthis, Indis, Saracenis, innumerisque aliis populis prædicavit, ut triginta circiter annorum spatio, totum fere terrarum orbem ad christianam religionem suis prædicationibus adduxerit: *totum attraxit terrarum orbem*. O perfectam Pauli conversionem, qui ex persecutore mutatus est in prædicatorem, et ex *Judeo in apostolum*.

3. Judæi qui adversus Christum clamarent: *crucifige, crucifige*, tanta erga ejus apostolos rabie exardescerant, ut eos omnes simul cum Christo cruci affigere voluissent. Quo furore succendebatur in primis Paulus, qui proficiebat in Judaismo supra omnes coetaneos suos, qui Judæorum resistentium Spiritui Sancto cetui accensebatur, et immoderato Legis Judaicæ flagrans zelo, in apostolos, qui eam destruebant, totis visceribus sæviebat. Audite eum de se ipso loquentem: *ego, inquit, sum*

vir judeus, natus in Tarso Cilicia, nutritus autem in ista civitate, secus pedes Gamaliel cruditus iuxta virtutem paterna legis, emulatur legis, sicut et vos omnes estis hodie: qui hanc viam persecutus sum usque ad mortem, alligans et tradens in custodias viros ac mulieres (Act. 22, 5). Ecce qualis Judeus exiit D. Paulus: qui tamen ex Judæo apostolis infensissimo in apostolum mutatus est: Saulum in Paulum, inquit Augustinus et Judæum in apostolum commutavit (Ubi sup.). Apostoli nomine indignum se esse censebat Paulus, dicens: non sum dignus vocari apostolus (1 Cor. 19, 9), et si aliquando se apostolum vocitet, non inter apostolum magnum, at eorum minimum se profitetur: sum minimus apostolorum: fuit tamen vere apostolus et magnus apostolus, qui, inquit D. Chrysostomus, fuit magister orbis et qui demones expulit, peccata absolvit, tyrannos compescuit, philosophorum linguam observavit, orbem ad Deum adduxit et omnia quæcumque voluit, disposuit (hom. 3 in Epist. ad Rom.). O magnum apostolum! qui etiam inter apostolos maximus fuit, non solum scientia et scriptis suis, verum et missione sua, necnon apostolici muneris exercitio: quilibet enim ex aliis apostolis ad specialem aliquam orbis regionem fuit delegatus; Paulus vero non accepit unam regionem limitatam, sed per unicum mundum ibat (S. Vinc. Ferr. ser. de S. P.); et ubique apostolica munia ita solite et efficaciter exercuit, ut omne prorsus humanum genus sub jugum mitteret veritatis (S. Chrys. hom. 4 de laud. P.). O mirabilem apostolum! oh perfectissimam Pauli conversionem in qua non solum in agnum et predicatorem, simul etiam in maximum apostolum mutatus est. Mirentur omnes hanc Pauli conversionem et peccatores plurimum in Domino confidunt: « quis desperet ultra pro magnitudine cujuslibet criminis, quandoquidem Saulum audiatur adhuc spirantem minarum et cædis in discipulis Domini, subito factum vas electionis? quis dicat, iniquitatis pondere pressus, assurgere jam ad studia meliora non valeo, quando in ipso itinere, quo sanguinem sitiens christianum, dirum toto pectore virus efflabat persecutor crude-

lissimus, in fidelissimum repente mutatus est predicatorem? (S. Bern. s. de conv. S. P.)». De Dei misericordia non desperent peccatores; verum totis viribus laborent, ut perfecte cum divo Paulo convertantur. Non salvantur peccatores, qui non convertuntur: nisi conversi fueritis, non intrabis in regnum cælorum (Matt. 8, 3); itaque, o peccator, convertere ad Dominum Deum tuum; convertere totaliter et perfecte: muta vitam, dum vivis in hac vita; ita convertaris, ut totaliter et perfecte vitam immutes, sicut D. Paulus, cujus conversio fuit perfecta. Videamus nunc conversionis ejus circumstantias.

III PARS.

Conversionis D. Pauli circumstantiæ.

Cum D. Pauli conversio a Deo et ab Ecclesia omnibus in exemplum peccatoribus proponatur, non parvæ erit utilitatis, si mirabiles conversionis ejus circumstantias propalemus, ut in conversionis ejus modo et circumstantiis quilibet peccator conversionis suæ formam et prototypum videat. Dicendum Paulum conversum esse sincere, prompte et constanter: 1. conversus est sincere; ecce primam conversionis ejus circumstantiam; 2. conversus est prompte; ecce secundam; 3. conversus est constanter; ecce tertiam.

1. Tunc vera et sincera non ficta dicitur peccatoris conversio, cum cor suum inclinatur ad faciendum quicquid Deo placuerit. Sicut enim a Deo avertitur peccator id operando quod Deo non placet, ita et vera, seu sincera ejus est conversio, cum ad omne, quod Deo placet, perficiendum movetur; conversio peccatoris vera tunc est, cum ad Creatoris sui beneplacitum reducitur (S. Greg. in 1 Reg. 2, 1). Quam ergo sincera dicenda sancti Pauli conversio, qui cum Christi vocem audivit, protinus dixit: Domine, quid me vis facere? (Act. 9), seu, ut explicat Hugo cardinalis: Domine indica

voluntatem tuam et obediam; Domine manifesta mihi, quæ sit voluntas tua, quia ita conversus sum, ut paratum sit cor meum ad faciendum quidquid volueris: *Domine paratus sum in omnibus tibi obedire* (Lyranus hic). Ante conversionem tacite secum dicebat Paulus: *Domine, quod non vis, faciam*; modo sic vere et sincere convertitur, ut in omnibus ad Dei voluntati obtemperandum sit paratus: *Domine quid me vis facere?* Ante conversionem, non quæ Christi, verum quæ propriæ voluntatis erant faciebat; post eam prompto animo Christo dicit: *non mea, sed tua fiat voluntas*; seu, quod idem est, *Domine, quid me vis facere?* O vera et sincera Pauli conversio! quam pauci autem peccatores eum imitantur: quam pauci ad Deum vere et sincere convertuntur! multi externa quædam conversionis signa edunt, in corde tamen et voluntate nulla habetur conversio. Multi sua confitentur peccata, Ecclesias circumeunt, prædicationibus pluries intersunt, interdum jejunant et aliis nonnullis pœnitentiæ operibus vacant; intrinsecus vero iidem semper remanent, propositum non mutant, nec unquam propriam et malignam suam destruunt voluntatem, ut voluntatis divinæ se conforment. O qualem conversionem! quæ quidem prorsus fictam se prodit, quia conversio sincera fit primo in corde et voluntate. O peccator, si ad Deum tuum vere et sincere converti velis, conversio tua incipiat a voluntate, ita quod relicta propria, divinæ te conformes, dicens cum D. Paulo: *Domine, quid me vis facere?* Jamvero conversio D. Pauli sincera, fuit etiam prompta.

2. Postquam ad Christum vere et sincere conversus est Paulus, ingressus est civitatem Damascum in qua quidam erat discipulus, nomine Ananias, cui dixit in visu Dominus: *surge et vade in vicum, qui vocatur rectus et quære in domo Judæ Saulum nomine Tharsensem*. Timebat illo ire Ananias, ideo respondit: *Domine, audivi a multis de viro hoc, quanta mala fecerit sanctis tuis in Jerusalem et hic habet potestatem a principibus sacerdotum alligandi omnes, qui invocant nomen tuum*. Cui Christus: *vade, quoniam vas electionis est mihi iste*; quasi diceret: ne timeas Anania, quia iste totaliter con-

versus est: iste non amplius vas perditionis, est vas electionis: iste antea vas plenum iræ et furoris adversus fideles, nunc est *vas altum per contemptum temporalis substantiæ, vas clarum et lucidum per donum sapientiæ; vas purum per donum continentiæ; vas solidum per donum patientiæ* (S. Bonav. serm. 2 de conv. S. P.). O mirabilem conversionem! quanto autem tempore facta sit inquiramus: distulit ne diu a Christo vocatus ad ipsum converti? nequaquam: subito enim ad ipsum conversus dixit: *Domine, quid me vis facere?* Non dixit Christo vocanti: Domine, tunc convertar cum insenuero, vel cum de rebus meis disposuero; repente ad eum conversus est: *aversus quippe a fide quam castabat, repente est ad illum gratia potentiore conversus* (Tertull. de præd. Ss.). Ita prompta ejus extitit conversio, ut in momento ad Christum conversus sit: *in momento cor Pauli hostile, sibi subditum, amicum et obsequens effecit* (S. August. ubi sup.). O prompta S. Pauli conversio! o quam felices peccatores illi, qui eum imitantur! *felicem illum, qui Paulo similis extiterit!* (Tert. ad uxor). Paulus non procrastinavit, nec suam in futurum conversionem distulit; non dixit: convertar cras, vel post aliquot dies; subito Deo se totaliter devovit dicens: *Domine, quid me vis facere?* O peccatores Paulum imitamini; ne tardetis ad Deum converti: *non tardes converti ad Dominum et ne differas de die in diem* (Eccl. 5). Non tardes, inquit S. Petrus Damiani, *sed intra cito in portum conversionis, ne te tardantem repentini opprimant casus, ne te inopinate mortis absorbeat fluctus et æstuantis gehennæ deglutiat barathrum* (ep. 3). Hæc sunt rationes, quibus S. Petrus Damiani peccatores ad non ulterius suam differendam conversionem movet; nunc nova nobis proponitur ratio, nempe S. Pauli exemplum; si enim ille conversus est prompte, ad instar illius omnes prorsus peccatores prompte converti oporteret. Felices illi qui eum imitant conversionem suam non distulerint: *felicem illum, qui Paulo similis extiterit*. Demum conversio Pauli fuit etiam constans et firma.

3. Multos reperire est peccatores, qui ut luna mutantur, transeuntes sæpe a peccati cœno ad gratiæ statum et a gratiæ vita ad mortem peccati; nunc convertuntur et mox in pristina reincidunt peccata: hodie confitentur et cras sua resumunt scelera: hi in circuitu ambulant, a peccato scilicet in confessionem et a confessione in peccatum: *impit in circuitu ambulant* (Psal. 13). Hujusmodi conversiones sæpe nullæ et sæpius inutiles evadunt. *Nulla est conversio peccatoris, si conversus perseverantia careat boni operis*, inquit S. Gregorius (in 1 Reg. 5, 4); et ut ait D. Augustinus, *inanis est pœnitentia, quam sequens coinquinat culpa: frequenter peccans et lugens, vitæ veniam meretur*. Hujusmodi autem non extitit sancti Pauli conversio; ipse a peccato non surrexit, ut in illud iterum laberetur; hic ad Christi fidem non est conversus, ut deinde ab illa descisceret; toto vitæ suæ tempore in fide, in bonorum operum exercitio et in prædicatione Evangelii constantissime perseveravit. Imo ita constans ejus extitit conversio, ut semper meliora æmulatus charismata, semperque de virtute in virtutem irerit: immediate enim post conversionem in Synagoga prædicavit Jesum esse Filium Dei, et deinde nomen ejus coram Gentibus et regibus et filiis Israël magnanimiter portavit; tandem ita profecit, ut factus sit *Doctor Gentium et lingua orbis; nihique omiserit pro salute discipulorum*, inquit Chrysostomus (hom. 3. sup. Gen.): imo fateri licet cum eodem Chrysostomo, ita constantem fuisse Pauli conversionem, ut non solum in pristinos errores non sit relapsus; verum et toto post conversionem tempore fuerit *terrestris angelus, cœlestis homo, Sancti Spiritus receptaculum zelo incomparabilis, charitate magnus, Ecclesiarum Dei sollicitus curator, orator pietatis, imbecillum deductor et credentium pronubus* (hom. 22 ad pop.). O mirabilem Pauli conversionem, quæ quidem omnium conversionum est forma! *hic plane, fratres, perfecte conversionis est forma* (S. Ber. ser. 1 de conv. S. P.). Paulum igitur imitantes, non solum sincere et prompte, etiam constanter et perseveranter convertimini. *Lava a malitia cor tuum, Jerusalem, ut salva fias*

(Jer. 4, 14); atvero lava illud sincere, lava prompte et lava constanter. Conversio hominis peccatoris præterita et futura respicit peccata: *præterita*, quæ debet vere et prompte delere; *futura*, quæ debet constanter vitare: *pœnitentia est, præterita mala plangere et plangenda iterum non committere* (S. Gregor. ho. 44 in *Evang.*); sincere ergo, prompte et constanter ad Deum convertimini cum D. Paulo, ut aliquando cum eo in cœlo regnetis. Amen.

DE SANCTO FRANCISCO SALESIO.

CONCIO UNICA.

Faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, et Eliæ unum (Matth. 17, 4).

Tabernaculum mobile, quo utebantur Judæi, erat sanctuarium quoddam, instar templi mobilis ex lignis setim fabricatum, quod varia in loca circumgestabatur et in quo Deus oraacula edebat, hominibusque multa beneficia impertiebatur. Sanctus Franciscus Salesius tabernaculum sanctitatis, templumque Deo gratissimum pariter extitit: quod tabernaculum, non solum mobile, verum et indesinenter spiritu Dei motum et agitatum fuit; divino etenim hoc spiritu motus vir ille sanctissimus, Parisios, Romam, Genevam et alia multa loca percurrit, ubique sanctitatis suæ exempla reliquit, sapientiæ divinæ oraacula ubique protulit, cunctisque hominibus catholicis et hæreticis, religiosis et sæcularibus, magnatibus et plebeis benefacere non destitit. Tabernaculum materiale, quod circumferebant Judæi, dicebatur tabernaculum *testimonii et fœderis*: similiter S. Franciscus Salesius fuit tabernaculum *testimonii*, quia in acade-